

Sygn. akt XVII *AmA* 35/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Ewa Malinowska**

protokolant: inspektor Patrycja Żuk

po rozpoznaniu 6 września 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania (...) **Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.**

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania powoda od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 31 grudnia 2015 r. nr RWA- (...)

I. oddala odwołanie;

II. zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. na rzecz pozwanego Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 1.440 (tysiąc czterysta czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Ewa Malinowska

Sygn. akt XVII *AmA* 35/16

UZASADNIENIE

W dniu 31 grudnia 2015 r. - po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G. (dalej: Spółka (...)) - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał decyzję o nr (...), na mocy której:

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. 2015, poz. 184 ze zm.; dalej: uokik) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 945), uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie ww. przedsiębiorcy polegające na podawaniu w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206 ze zm.; dalej: pnpr) i w związku z tym stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 2 października 2013 r.

II. na podstawie art. 27 ust. 4 w zw. z art. 26 ust. 2 uokik oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, w związku z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, nakazał (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.:

1) publikację:

a) oświadczenia o treści: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr (...) stwierdzającą stosowanie przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w G. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ceny energii elektrycznej poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, oraz stwierdzającą zaniechanie stosowania praktyki z dniem 2 października 2013 r. Jednocześnie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na spółkę obowiązek publikacji niniejszego oświadczenia”

- czarną czcionką (kod szesnastkowy (...) # (...)) (...) na białym tle (kod szesnastkowy (...) #ffffff),
- tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,
- czcionką pogrubioną (bold) fragment: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr (...) stwierdzającą stosowanie przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w G. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów”,
- w ramce o rozmiarze nie mniejszym niż 750 px x 300 px, tak aby wielkość czcionki była dostosowana do wielkości ramki, tj. ramka była w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie,
- w górnej części strony głównej domeny (...) i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika. Oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

b) hiperłącza w formie tekstowej o treści „Czytaj całą treść decyzji” napisanego czarną czcionką (kod szesnastkowy (...) # (...)) (...) o rozmiarze czcionki takim jak oświadczenie, o którym mowa w pkt. a) powyżej, zamieszczonego w ramce o której mowa w pkt. a) powyżej bezpośrednio pod tekstem oświadczenia, prowadzącego do pliku w formacie pdf z treścią decyzji z dnia 31 grudnia 2015 r. nr RWA- (...),

w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji na koszt (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. oraz utrzymywanie przedmiotowego oświadczenia wraz z plikiem decyzji na stronie internetowej przez okres 6 miesięcy.

2) publikację oświadczenia o treści: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr (...) stwierdzającą stosowanie przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w G. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do ceny energii elektrycznej poprzez podawanie w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, oraz stwierdzającą zaniechanie stosowania praktyki z dniem 2 października 2013 r. Jednocześnie Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nałożył na spółkę obowiązek publikacji niniejszego oświadczenia.”

- w ramce czarną czcionką TIMES NEW ROMAN nie mniejszą niż 15 punktów (piętnaście) na białym tle,
- tekst powyższego oświadczenia wyjustowany z interlinią 1,5 wiersza,
- czcionką pogrubioną (bold) fragment: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. informuje, że Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 31 grudnia 2015 r. wydał Decyzję nr (...) stwierdzającą stosowanie przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w G. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów”,

w terminie 60 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji na koszt (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. w jednym wydaniu trzech dzienników ogólnopolskich ze średnim nakładem dziennym w wysokości co najmniej 100.000 egzemplarzy, na 3 lub 5 stronie wydania w module poziomym obejmującym co najmniej 30% strony.

III. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 uokik oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, w zw. z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 uokik, obciążył (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w G. kosztami postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązał tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi UOKiK kosztów postępowania w kwocie 24,40 zł, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

(decyzja, k. 4-21).

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 5 lutego 2016 r. wniosła Spółka (...), zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o jej zmianę w punkcie I i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uznanie, że działania (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. polegające na podawaniu w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, nie uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Powódka wniosła również o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Zaskarżonej decyzji zarzucono:

- 1) naruszenie art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1 i ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 pnpr w zw. z art. 24 ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie podawania przez (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. cen energii elektrycznej w cennikach i materiałach informacyjnych bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów,
- 2) naruszenie art. 27 ust. 4 w zw. z art. 26 ust. 2 uokik poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. działaniem opisanym w pkt 1 naruszyła zbiorowe interesy konsumentów, czym spowodowała powstanie trwających skutków naruszeń zbiorowych interesów konsumentów i w konsekwencji – nakazanie przez Prezesa UOKiK publikację oświadczeń o określonej treści.

(odwołanie, k. 23-30).

W odpowiedzi na odwołanie Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ wniósł również o przeprowadzenie dowodu z wydruków archiwalnej strony internetowej energe.pl uzyskanych za pomocą [https://\(...\).org](https://(...).org) prezentujących w treści ceny netto energii w cennikach i materiałach informacyjnych Spółki od września 2007 r., na okoliczność stosowania przez powoda wyłącznie cen netto w cennikach i materiałach informacyjnych począwszy od 2007 r.

(odpowiedź na odwołanie, k. 47-51).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą, między innymi, w zakresie handlu energią elektryczną.

dowód: Informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców KRS, k. 34-42.

W ramach wskazanej działalności, Spółka (...) zawiera umowy z odbiorcami energii elektrycznej, do których należą również konsumenci. W obrocie z udziałem tej grupy kontrahentów Spółka wykorzystywała następujące wzorce umowne, będące integralną częścią umowy sprzedaży energii:

- „Taryfa dla energii elektrycznej dla Odbiorców z grup taryfowych G” ,
- „Standardowy Cennik energii elektrycznej na rok 2012 dla Konsumentów”, zatwierdzony przez Zarząd Spółki uchwałą nr 125/II/2012 z 30 sierpnia 2012 r., obowiązujący od 1 września do 31 grudnia 2012 r.,

- „Standardowy Cennik energii elektrycznej (...) S.A. dla Konsumentów”, zatwierdzony uchwałą Zarządu Spółki nr (...) / (...) do protokołu nr (...) z 21 grudnia 2012 r., obowiązujący od 1 stycznia 2013 r.,
- (...) z załącznikiem nr 1 - (...) w wersji z dnia 27 czerwca 2013 r., obowiązujący od 1 lipca 2013 r.,
- (...), obowiązujący od 3 września do 30 listopada 2012 r.

dowód: pismo Spółki (...) z 7.10.2013 r., k. 20-29 akt admin.; Taryfa dla energii elektrycznej na rok 2012 dla Odbiorców z grup taryfowych G, k. 32-38 i 54-55 akt admin.; Taryfa dla energii elektrycznej dla Odbiorców z grup taryfowych G, k. 45-51 i 56 akt admin.; „Standardowy Cennik energii elektrycznej na rok 2012 dla Konsumentów”, k. 57-58 akt admin.; „Standardowy Cennik energii elektrycznej (...) S.A. dla Konsumentów”, k. 59-60 i 61-62 akt admin.; (...), k. 100-102 akt admin.; (...), k. 110-111 akt admin.; (...), k. 119-120 akt admin.

Informacje o obowiązujących cennikach i taryfach - w tym także o wyżej wymienionych dokumentach - oraz o ofercie handlowej były zamieszczane przez Spółkę (...) na stronie internetowej pod adresem: (...)

dowód: wydruki i zrzuty ze strony internetowej www.energa.pl, k. 4-16 akt admin.

W wyżej wymienionych cennikach energii elektrycznej oraz w materiałach informacyjnych, zamieszczonych na stronie (...) Spółki (...), podawane były ceny za energię netto, tj. bez uwzględnienia obowiązującej stawki podatku od towarów i usług (VAT). I tak:

- w pkt. 1.5. „Taryfy dla energii elektrycznej dla Odbiorców z grup taryfowych G” zawarto postanowienie: „Ustalone ceny energii elektrycznej nie zawierają podatku od towarów i usług (VAT). W odniesieniu do nich podatek VAT nalicza się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.” (k. 56 akt admin.),
- w pkt 1.3. „Standardowego Cennika energii elektrycznej na rok 2012 dla Konsumentów” oraz „Standardowego Cennika energii elektrycznej (...) S.A. dla Konsumentów” zamieszczono postanowienie: „Ustalone ceny energii elektrycznej nie zawierają podatku od towarów i usług (VAT). W odniesieniu do nich podatek VAT nalicza się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.” (k. 57 i 59 akt admin.),
- w pkt 5.1. i 5.2. pierwszego z ww. wzorców oraz w pkt 5 drugiego z ww. wzorców, pod tabelami przedstawiającymi ceny energii elektrycznej oraz ceny opłat handlowych dla poszczególnych grup taryfowych, umieszczono postanowienie: „Ceny zawarte w powyższej tabeli nie zawierają podatku od towarów i usług (VAT)” (k. 58 i 60 akt admin.),
- w ww. (...) tabela 1 i tabela 2 zatytułowano odpowiednio w następujący sposób „Ceny netto energii elektrycznej i opłat handlowych dla Grupy Taryfowej (...) (ceny zawierają podatek akcyzowy, ceny nie zawierają podatku od towarów i usług - (...))” oraz „Ceny netto energii elektrycznej i opłat handlowych dla Grupy Taryfowej (...) (ceny zawierają podatek akcyzowy, ceny nie zawierają podatku od towarów i usług - (...))” (k. 110 akt admin.),
- w pkt 1 rozdziału III ww. (...) zawarto zapisy: „Ceny energii elektrycznej i stawki opłaty handlowej zostały przedstawione w Załączniku nr 1. Ceny zawarte w Załączniku nr 1 nie zawierają podatku od towarów i usług (VAT)” (k. 119-120 akt admin.),
- w pkt 1 i 2 rozdziału III ww. (...), pod tabelami umieszczono postanowienie: „Ceny zawarte w powyższej Tabeli nie zawierają podatku od towarów i usług (VAT)” (k. 100-101 akt admin.),
- na stronie internetowej (...) podano informację o ofercie taryfowej dla grup taryfowych G, umieszczając w tabelach stawek opłat zapis: „Cena energii netto (zł/kWh)” (k. 9, 11, 13, 15 akt admin.).

Praktyka Spółki (...), polegająca na podawaniu w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług, stosowana był co najmniej od jesieni 2007 r. i została zaniechana

przez przedsiębiorcę ostatecznie z dniem 2 października 2013 r., wraz z opublikowaniem na stronie internetowej Spółki cen energii elektrycznej dla grup taryfowych G, uwzględniających podatek VAT oraz podatek akcyzowy.

Wcześniej, tj. od 20 września 2013 r. Spółka (...) wprowadziła do obrotu i opublikowała na swojej stronie internetowej zaktualizowany „Standardowy Cennik energii elektrycznej (...) S.A. dla Konsumentów”, w którego pkt 1.3. zawarto postanowienie: „Ustalone ceny i stawki opłat są cenami i stawkami opłat brutto, zawierają podatek od towarów i usług (VAT) w wysokości 23%. W odniesieniu do nich podatek VAT nalicza się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa”, zaś w pkt 5 wzorca, pod tabelami przedstawiającymi ceny energii elektrycznej oraz stawki opłat handlowych dla poszczególnych grup taryfowych, zamieszczono postanowienie: „Ceny zawarte w powyższej tabeli zawierają podatek od towarów i usług (VAT)”.

Z tą samą datą Spółka opublikowała na stronie internetowej zmieniony (...), obowiązujący od 15 września 2013 r., w którego pkt 1 rozdziału III zawarto zapis: „Ceny energii elektrycznej i stawki opłaty handlowej zostały przedstawione z Załączniku nr 1. Ceny zawarte w Załączniku nr 1 zawierają podatek od towarów i usług (VAT)”.

Natomiast w dniu 27 sierpnia 2013 r. S. E. wprowadziła do obrotu (...), w którym - pod tabelami przedstawiającymi ceny energii elektrycznej oraz ceny opłat handlowych - zamieszczono informację: „Podane w tabeli ceny i stawki opłat są cenami i stawkami opłat brutto, zawierają podatek od towarów i usług (VAT) w wysokości 23%. Ceny zawierają podatek akcyzowy”.

W styczniu i w lipcu 2013 r. Spółka (...) opracowała dla konsumentów ulotki, prezentujące ceny energii elektrycznej z uwzględnieniem podatku VAT, dostępne w biurach obsługi klienta.

Od 30 listopada 2012 r., wobec zakończenia obowiązywania (...), Spółka zaprzestała wykorzystywania wzorca o nazwie (...).

dowód: wydruk z archiwalnej strony (...), k. 54-57; pisma Spółki (...) z 7.10.2013 r. i 20.10.2014 r., k. 20-29 i 170-171 akt admin.; zmieniony „Standardowy Cennik energii elektrycznej (...) S.A. dla Konsumentów”, k. 61-62 akt admin.; zmieniony (...), k. 111 akt admin.; zmieniony (...), k. 121-122 akt admin.; (...), k. 100-101 akt admin.; ulotki informacyjne o cenach i stawkach opłat, k. 123-134 akt admin.

Postanowieniem z 17 września 2013 r. Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Spółkę (...) praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na podawaniu w cennikach i materiałach informacyjnych cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku od towarów i usług.

dowód: postanowienie, k. 2-3 akt admin.

W dniu 31 grudnia 2015 r. Prezes UOKiK wydał decyzję, która została zaskarżona w niniejszym postępowaniu sądowym.

Powyżej opisany stan faktyczny został ustalony w oparciu o wyżej przywołane dowody, zgromadzone w toku postępowania administracyjnego i sądowego. Dowody te nie były kwestionowane przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw, by odmówić im mocy dowodowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie poza sporem jest, że do czasu wprowadzenia zmian w 2013 r., w obrocie z udziałem konsumentów Spółka (...) nie podawała w cennikach i materiałach informacyjnych cen brutto oferowanej przez nią energii elektrycznej, tj. cen uwzględniających podatek od towarów i usług. Zasadnicza kwestia sporna sprowadzała się natomiast do kwalifikacji prawnej powyższej praktyki Spółki.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 uokik, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przez które rozumie się godzące w te interesy bezprawne działanie przedsiębiorcy, a w szczególności nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Stosownie do art. 2 pkt 4 pnpr, przez praktyki rynkowe należy rozumieć działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Natomiast według definicji zawartej w pkt 6 przywołanego przepisu, propozycja nabycia produktu obejmuje informację handlową określającą cechy produktu oraz jego cenę, w sposób właściwy dla użytego środka komunikowania się z konsumentami, która bezpośrednio wpływa bądź może wpływać na podjęcie przez konsumenta decyzji dotyczącej umowy.

Z kolei w myśl art. 3 i art. 4 ust. 1 pnpr, zakazane jest stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych, tj. praktyk sprzecznych z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształcających lub mogących zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Zgodnie z art. 4 ust. 2 pnpr, za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk.

Sąd Okręgowy podziela w całości rozstrzygnięcie Prezesa UOKiK.

Stosownie do przywołanego powyżej przepisu art. 24 ust. 2 pkt 3 uokik, konkretna nieuczciwa praktyka rynkowa może być jednocześnie kwalifikowana jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów. Sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku, gdy określone zachowanie przedsiębiorcy wyczerpuje znamiona wskazane w art. 4 pnpr i jednocześnie potencjalnie jest zdolne do naruszenia interesów każdego z członków zbiorowości konsumentów lub przynajmniej członków znacznych, nieskonkretyzowanych personalnie, grup konsumentów, wyróżnionych na podstawie kryterium rodzajowego.

Przepis art. 4 ust. 1 pnpr definiuje nieuczciwą praktykę rynkową za pomocą klauzuli generalnej, stanowiąc, że jest nią praktyka sprzeczna z dobrymi obyczajami, w istotny sposób zniekształcająca lub mogąca zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta. Natomiast w ust. 2 zawarto przykładowe rodzaje nieuczciwych praktyk, opisanych szerzej w art. 5-11 ustawy. Na otwarty katalog tych praktyk wskazuje użycie w art. 4 ust. 2 pnpr sformułowania „w szczególności”. Oznacza to, że mogą istnieć inne, niewymienione w ustawie, nieuczciwe praktyki rynkowe, a ich sankcjonowanie możliwe jest poprzez zastosowanie klauzuli generalnej.

Klauzula generalna dobrych obyczajów stanowi zwrot niedookreślony, który należy odnosić do ocen i norm postępowania w obrocie gospodarczym, będących wyznacznikami uczciwości kupieckiej. Chodzi tu zatem o dobre obyczaje handlowe, które są lub powinny być respektowane w działalności gospodarczej. Obyczaje, które określają pewien standard zachowań przedsiębiorców, zdeterminowany koniecznością zapewnienia ochrony pozostałym uczestnikom obrotu – w tym wypadku konsumentom. Zgodnie z poglądami judykatury, dobrym obyczajem jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, oparty na regule postępowania zgodnego z zasadami etyki, moralności i aprobowanymi społecznie obyczajami. Do dobrych obyczajów zaliczyć należy, w szczególności, następujące wartości: uczciwość, szczerowość, lojalność, rzetelność i fachowość. Natomiast jako sprzeczne z dobrymi obyczajami należy rozumieć działania, które uniemożliwiają realizację tych wartości, w tym także działania prowadzące do dezinformacji lub wywołania u konsumenta błędnego mniemania, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, czyli działania powszechnie uznawane za nieuczciwe, nierzetelne lub sprzeczne z akceptowanymi standardami postępowania. Przy czym w chodzą tu w grę nie tylko działania naruszające interesy ekonomiczne konsumenta, lecz również sytuacje, w których zostanie spowodowany u niego dyskomfort, mitrega, wynikające z naruszenia prywatności, wygody, poczucia godności osobistej, nałożenia uciążliwych obowiązków, czy braku satysfakcji z zawarcia umowy określonej treści.

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym nie definiuje pojęcia „istotnego zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta”. Posiłkując się art. 2 lit. e Dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dot. nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym (Dz. U. UE L nr 149, str. 22) - wyjaśniającym pojęcie „istotnego zniekształcenia zachowania gospodarczego konsumentów” - należy przyjąć, że istotne zniekształcenie zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta oznacza wykorzystywanie praktyki rynkowej w celu znacznego ograniczenia zdolności konsumenta do podjęcia świadomej decyzji i skłonienia go tym samym do podjęcia decyzji dotyczącej transakcji, której w innej sytuacji by nie podjął.

Sąd Okręgowy w całości podziela rozważania pozwanego, co do przyjętego modelu przeciętnego konsumenta. Przekiętny konsument jest dostatecznie poinformowany, uważny i ostrożny, świadomie podejmuje decyzje na podstawie dostępnych informacji. Nie można jednocześnie uznać, że wiedza specjalistyczna przeciętnego konsumenta jest kompletna i profesjonalna. Jak trafnie zauważył Prezes, przeciętny konsument zazwyczaj posiada wiedzę o tym, że ostateczna cena za towar lub usługę obejmuje cenę netto, powiększoną o podatek VAT. Niemniej jednak, wiedza o wysokości stawek tego podatku, obowiązujących dla konkretnych towarów czy usług, nie ma już charakteru powszechnego i wymaga sprawdzenia w obowiązujących przepisach, zatem nie jest to wiedza, której można wymagać od przeciętnego konsumenta.

Należy także podkreślić, że ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym zakazuje zarówno faktycznego, jak i potencjalnego zniekształcenia zachowań rynkowych konsumentów. Bez znaczenia pozostaje przy tym kwestia motywacji, zamiaru, czy świadomości sprawcy. Nie jest konieczne, aby niedozwolone działanie było podjęte np. z zamiarem osiągnięcia zysku, wprowadzenia w błąd. Już samo zagrożenie interesu konsumentów stanowi przedmiot ochrony prawnej.

W myśl art. 6 ust. 1 pnpr, praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Zgodnie z ust. 2, w razie wątpliwości za istotne informacje, o których mowa w ust. 1, uważa się informacje, które przedsiębiorca stosujący praktykę rynkową jest obowiązany podać konsumentom na podstawie odrębnych przepisów. Zaś według ust. 3 pkt 1, wprowadzającym w błąd zaniechaniem może być w szczególności zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu. Natomiast zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 3 pnpr, w przypadku propozycji nabycia produktu, za istotne informacje, o których mowa w ust. 1, uznaje się w szczególności cenę uwzględniającą podatki lub, w przypadku gdy charakter produktu nie pozwala w sposób racjonalny na wcześniejsze obliczenie ceny, sposób, w jaki cena jest obliczana, jak również wszelkie dodatkowe opłaty za transport, dostawę lub usługi pocztowe lub, w sytuacji gdy wcześniejsze obliczenie tych opłat nie jest w sposób racjonalny możliwe, informację o możliwości powstania takich dodatkowych kosztów.

Unormowane w art. 6 pnpr nieuczciwe praktyki rynkowe wprowadzające w błąd przez zaniechanie obejmują przypadki, w których przedsiębiorca jest zobligowany do udzielenia konsumentom określonych informacji. Niepodanie zaś informacji, istotnych dla konsumenta w aspekcie możliwości podjęcia przez niego świadomej decyzji gospodarczej dotyczącej umowy, godzi w jedno z podstawowych praw konsumenckich, tj. w prawo do uzyskania rzetelnej, transparentnej i pełnej wiedzy o przedmiocie i warunkach transakcji. Brak podania konsumentom istotnych informacji wprowadza w błąd, a przez to może przyczynić się do podjęcia przez konsumenta decyzji rynkowej, której w innych okolicznościach by nie podjął (zob. A. Michalak, Przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom rynkowym. Komentarz, wyd. z 2008 r., System Informacji Prawnej Legalis; M. Sieradzka, Komentarz do art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, System Informacji Prawnej LEX). Z komentowanego przepisu wynika, że pod pojęciem „istotnych informacji” w razie wątpliwości należy rozumieć informacje, które przedsiębiorca jest obowiązany podać konsumentom na podstawie odrębnych przepisów. Istotnymi, w rozumieniu tego przepisu, są także te informacje, których obowiązek podania nie wynika z regulacji szczególnych, ale winny być one podane stosownie do wymogów z art. 6 ust. 4 pnpr. Do aktów prawnych przewidujących obowiązek informacyjny należą,

między innymi, ustawa z 9 maja 2014 r. o informowaniu o cenach towarów i usług (Dz. U. z 2014 r., poz. 915) oraz poprzedzająca ją ustawa z 5 lipca 2001 r. o cenach, obowiązująca do 24 lipca 2014 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 385). W art. 6 pnpr ustawodawca podał przykłady praktyk, mogących wprowadzać w błąd przez zaniechanie, do których zaliczył, między innymi, zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu. Przy czym, w przypadku propozycji nabycia produktu - a więc na etapie poprzedzającym zawarcie umowy - przyjęto, że za istotną informację, uznaje się w szczególności cenę uwzględniającą podatki. Jak trafnie zauważa się w literaturze, właśnie w fazie zaproszenia do dokonania zakupu konsument jest motywowany różnego rodzaju zachętami, mającymi skłonić go do nabycia określonego towaru czy usługi. W walce o pozyskanie nabywców swych produktów przedsiębiorcy korzystają z różnych instrumentów, zaś środkiem, który w najprostszy i najszybszy sposób oddziałuje na wybory rynkowe konsumentów jest cena. To właśnie przesłanka ekonomiczna, czyli cena lub szczególna korzyść cenowa będzie motywem, który wywrze wpływ na decyzję konsumenta dotyczącą umowy. Z tego powodu pierwszorzędne znaczenie przy propozycji nabycia produktu ma podanie konsumentom niewprowadzających w błąd informacji jego o cenie. Wprowadzenie w błąd w tym zakresie rzutuje z kolei na prawidłowość podjętej decyzji rynkowej, jeżeli motywem jej podjęcia stał się brak posiadania informacji o cenie produktu, na skutek zaniechania ich podania przez przedsiębiorcę (M. Sieradzka, op. cit.).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności niniejszej sprawy Sąd Okręgowy stwierdza, że Prezes UOKiK dokonał prawidłowej kwalifikacji prawnej praktyki, zarzuconej Spółce (...). Zdaniem Sądu, nie budzi wątpliwości, że praktyka ta była bezprawna, w szczególności zaś nosiła znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej, o której mowa w art. 6 ust. 1, ust. 3 pkt 1, ust. 4 pkt 3 pnpr w zw. z art. 4 ust. 1 i 2 pnpr, jak również pozostawała w sprzeczności z regulacjami prawnymi, dotyczącymi informowania o cenach towarów i usług. Podnoszona przez powoda okoliczność, iż przedsiębiorstwo energetyczne nie ma uprawnień do dowolnego kształtowania taryfy, w tym cen i stawek opłat za energię elektryczną, ponieważ podlegają one zatwierdzeniu przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, nie ma żadnego wpływu na obowiązki informacyjne tego przedsiębiorstwa względem konsumentów. Czym innym jest bowiem ustalanie taryf przez regulatora rynku energii elektrycznej w trybie administracyjnym, a czym innym jest podawanie konsumentom informacji o oferowanym produkcie, w tym informacji o jego cenie. Na marginesie należy zauważyć, że zarzut postawiony przez Prezesa UOKiK Spółce (...) nie dotyczył podawania cen energii elektrycznej bez uwzględnienia wartości podatku VAT w taryfie, lecz w cennikach i materiałach informacyjnych. Skoro, w świetle obowiązujących przepisów prawa, sprzedaż energii elektrycznej podlega opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, to nie budzi wątpliwości, że informacja o cenie za dany towar winna być podawana konsumentom z uwzględnieniem tego podatku, czyli w wartości brutto. Przedmiotowy obowiązek informacyjny wynika zarówno z przywołanego powyżej art. 6 pnpr, jaki i z przepisów ustawy o informowaniu o cenach towarów i usług oraz poprzednio obowiązującej ustawy o cenach. Przepis art. 3 pierwszej z wymienionych ustaw, definiuje pojęcie ceny i stanowi, że uwzględnia się w niej podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów sprzedaż towaru (usługi) podlega obciążeniu tymi podatkami. Jednocześnie ustawodawca przyjął, że przez cenę rozumie się również stawkę taryfową (ust. 2). Co istotne, według art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy, za towar należy rozumieć również energię. Analogiczne unormowania zawierała ustawa o cenach (art. 3 ust. 1 pkt 1 i pkt 9 oraz ust. 2 pkt 1). W świetle przywołanych regulacji prawnych należy zatem uznać, że podawanie konsumentom ceny za oferowany produkt bez uwzględnienia stawki VAT i to nawet – co sugerował powód - przy zaznaczeniu, że jest to cena netto, nie spełnia ustawowych wymogów. Ceny towarów i usług oferowanych konsumentom muszą być podawane w wysokości ostatecznej, końcowej, tj. w wysokości brutto, uwzględniającej wszystkie podatki. Nie można prezentować ceny w inny sposób, a zwłaszcza wymuszać na konsumentach konieczności podjęcia dodatkowych czynności w celu jej ustalenia (np. konieczności weryfikacji wysokości obowiązującej stawki VAT a następnie wyliczenia ceny brutto). Usprawiedliwieniem stosowania przez Spółkę (...) zarzuconej przez pozwanego praktyki w żadnym razie nie może być - podniesiona przez powoda - okoliczność, że inne przedsiębiorstwa energetyczne w ten sam sposób komunikowały konsumentom ceny za energię elektryczną. Dopuszczenie się praktyk godzących w interesy konsumentów przez inne podmioty, nie stanowi bowiem okoliczności wyłączającej bezprawność zachowania powoda. Należy zgodzić się z pozwanym, że rozpatrywana w niniejszej sprawie praktyka Spółki (...) mogła w sposób istotny zniekształcać zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta. Praktyka ta wprowadzała bowiem konsumentów w błąd odnośnie finalnej ceny energii elektrycznej oferowanej przez Spółkę. Prezentowanie w cennikach i materiałach informacyjnych

cen netto, a nie brutto, mogło sugerować, iż ceny za energię są niższe niż w rzeczywistości, a zarazem bardziej konkurencyjne wobec cen przyjętych przez inne przedsiębiorstwa energetyczne. Oczywistym jest zatem, że sytuacja ta mogła rzutować na podjęcie przez konsumentów decyzji o zawarciu umowy z powodową Spółką lub rezygnacji z uprawnienia do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej, której to decyzji nie podjęliby, gdyby znali ostateczną wysokość ceny za energię oferowaną przez powoda.

W niniejszej sprawie spełniona została również przesłanka godzenia przez przedsiębiorcę w zbiorowe interesy konsumentów. Przesłanka ingerencji w „zbiorowe interesy konsumentów”, o istnieniu których nie świadczy suma interesów jednostkowych oznacza, że zakaz z art. 24 uokik obejmuje zachowania przedsiębiorcy, które można określić jako „generalne”, tj. dotyczące każdego konsumenta znajdującego się w określonej sytuacji. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład określonej grupy (T. Skoczny, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, 2014 r., System Informacji Prawnej Legalis). Przedmiotem ochrony nie są zatem interesy indywidualnego konsumenta lub grupy indywidualnych konsumentów, ale wszystkich klientów traktowanych jako grupa uczestników rynku zasługująca na szczególnej ochronę. W praktyce orzeczniczej przyjmuje się, że ochrona ta obejmuje również ekonomiczne interesy konsumentów, zaś Sąd orzekający w niniejszym składzie pogląd ten podziela. Co do zasady, aby uznać zachowanie za naruszające zbiorowy interes konsumentów wystarczające jest, by zachowaniem przedsiębiorcy dotknięci byli jego faktyczni lub potencjalni klienci. Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że w analizowanym przypadku oferta handlowa strony powodowej skierowana jest do nieograniczonej grupy odbiorców energii elektrycznej, którzy bądź to są już klientami Spółki, bądź planują zmianę sprzedawcy tego towaru. Zatem praktyka powoda skierowana była do nieograniczonej liczby konsumentów, tj. wszystkich aktualnych lub potencjalnych klientów Spółki (...).

Prezes UOKiK prawidłowo ustalił, że strona powodowa zaniechała stosowania bezprawnej praktyki 2 października 2013 r., tj. z dniem ostatecznego zaniechania zamieszczania w cennikach i materiałach informacyjnych informacji o cenach energii elektrycznej w wysokości netto, bez uwzględnienia podatku VAT. Okoliczność ta nie była zresztą kwestionowana przez powoda. Natomiast za chybiony należało uznać zarzut Spółki (...) odnośnie wadliwego ustalenia przez pozwanego terminu, od którego Spółka zaczęła stosować zarzuconą jej praktykę (tj. od 2008 r.). W piśmie z 20 października 2014 r. (k. 170-171 akt admin.), odpowiadając na ponowne pytanie Prezesa UOKiK, od kiedy Spółka (...) zawiera w cennikach dla konsumentów, na swojej stronie internetowej oraz w informacjach przesyłanym konsumentom ceny i stawki opłat za energię elektryczną w kwocie netto (k. 17-18 i 165-166 akt admin.) powódka poinformowała bowiem organ, że „wszystkie taryfy dotychczas zatwierdzone przez (...) S.A. zawierały ceny i stawki opłat w kwocie netto”. Nadto, z przedłożonych przez pozwanego wydruków archiwalnej strony internetowej Spółki pod adresem www.energa.pl (k. 54-57) wynika, że ceny za energii elektrycznej bez uwzględnienia podatku VAT były prezentowane przez stronę powodową w cennikach i materiałach informacyjnych już w 2007 r.

W świetle powyższych ustaleń, zarzuty i twierdzenia odwołania nie zasługiwały na uwzględnienie. Zdaniem Sądu, stanowią one jedynie polemikę z rozstrzygnięciem Prezesa UOKiK, nieopartą żadnymi konkretnymi argumentami i dowodami.

Z uwagi na to, że praktyka zarzucona w niniejszej sprawie Spółce (...), wypełniła znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w pełni uzasadnione było nałożenie na Spółkę obowiązków publikacyjnych w oparciu o art. 26 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 4 uokik. Stosownie do tych uregulowań, w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. Może również nakazać publikację decyzji w całości lub w części na koszt przedsiębiorcy.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ocenę pozwanego zarówno co do zasadności zastosowania, jak i formy przyjętych środków usunięcia trwających skutków naruszenia. Zdaniem Sądu, nałożone przez Prezesa obowiązki publikacyjne

są instrumentami adekwatnymi do zachowania powódki stwierdzonego w zaskarżonej decyzji. Nałożenie tych obowiązków ma pełnić nie tylko funkcję represyjną względem Spółki (...), lecz ma również walor edukacyjny w odniesieniu do konsumentów oraz walor prewencyjny wobec innych przedsiębiorców sprzedających energię elektryczną tej grupie odbiorców. Na marginesie warto zauważyć, że w analizowanym przypadku Prezes mógł nałożyć na Spółkę (...) znacznie dotkliwszą sankcję, w postaci kary pieniężnej w wysokości do 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary (art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik). W ocenie Sądu, środki przyjęte przez pozwanego pozostają jednak we właściwej proporcji do rodzaju i wagi stwierdzonego naruszenia.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzając brak podstaw do uwzględnienia odwołania, na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z wyrażoną w art. 89 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty należne pozwanemu Prezesowi UOKiK złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 1.440 zł, ustalone na podstawie § 14 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

SSO Ewa Malinowska